

Raadhuislaan 4, Joods (revalidatie)tehuis

Adres	Raadhuislaan 4
Postcode	2242 CP
Kadastraal nummer	F 10727
Naam	Huize Klimop
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	1
Benoeming onderdelen complex	Joods (revalidatie)tehuis
Oorspronkelijke functie	Ouderenhuisvesting
Datering/Bouwjaar	1924

Omvang bescherming

De bescherming betreft het voormalige JOODSE (REVALIDATIE)TEHUIS met aangebouwd terras (achterzijde).

Het interieur is dusdanig gewijzigd dat er geen bescherming van het interieur aan de orde is.

Inleiding

In 1924 verkreeg Van Lindonk de opdracht van de 'dames' Timmers en Lietz om een landhuis te ontwerpen. Het huis, dat vele kamers kreeg, was bestemd als rust- en herstellingsoord voor voornamelijk Joden. Wanneer deze functie is veranderd, is niet achterhaald; wel werd een personeelsadvertentie van RUSTHUIS HUIZE KLIMOP, gepubliceerd in het Joodsche Weekblad, van 10 april 1942, gevonden. Verder is bekend dat het pand als kantoor voor de afdeling bouwtoezicht van de gemeente dienst heeft gedaan; ook op dit moment is het pand in gebruik als kantoor. In 1927 waren er plannen om het terras aan de achterzijde te overkappen; dit is niet gebeurd. Het pand is voorts zeer gaaf bewaard gebleven in exterieur, waarbij slechts aan de achterzijde een vensterpartij gewijzigd is.

Over de architect

Hermanus (Herman) Willem van Lindonk (1893-1984) studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen in Rotterdam, waar architect Kromhout één van zijn leermeesters was. Aansluitend volgde hij als toehoorder colleges aan de Technische Hogeschool in Delft. Hoogleraar Visser attendeerde hem op de mogelijkheden die de groeiende gemeente Wassenaar hem als architect te bieden had. Het was de periode waarin architect J. Mutters zich als

directeur van de exploitatiemaatschappij N.V. De Kieviet en Wildrust de ontwikkeling en verkoop van kavels ter hand had genomen. Zelf maakte die ook het stedenbouwkundig plan voor de wijk De Kieviet, waarvoor hij eveneens een aantal zogenaamde 'lokinken' ontwierp, ofwel kleine villa's die de verkoop moesten stimuleren. Ook Van Lindonk verwierf er zijn eerste Wassenaarse opdracht. Na zijn huwelijk in 1920 vestigde Van Lindonk zich in Wassenaar, waar hij talloze villa's, landhuizen en woningen zou ontwerpen. Hij woonde op de Lange Kerkdam; eerst op nummer 59 en later op nummer 64. Beide huizen noemde hij Sonnehuys. Zijn bouwwerken onderscheidden zich vooral door hun zorgvuldige metselwerk van donkerroodbruine baksteen met terughoudende versieringen, de met riet of leien gedekte kappen en de prominente schoorstenen, die verwijzen naar de Engelse cottagestijl.

Van Lindonk drukte zijn stempel op het villapark De Paauw, waar hij tientallen huisnummers op zijn naam heeft. Dit gebied, oorspronkelijk behorend bij de buitenplaats De Paauw, werd vanaf 1925 ontwikkeld. In de wijk staan vele fraaie voorbeelden van Van Lindonks oeuvre (zie hieronder 'Over De Paauw').

Ook heeft Van Lindonk een omvangrijk oeuvre in Nieuw Wassenaar achtergelaten. Hier golden eveneens strikte regels voor het uiterlijk en de positionering van de bebouwing. Van Lindonk ontwierp er verschillende villa's en landhuizen, onder andere aan Kerkeboslaan 4 (ca. 1930) en 5 (1930), Teylingerhorstlaan 6 (1933) en Bremhorstlaan 21 (1934), en ook enkele dubbele woonhuizen zoals Teylingerhorstlaan 1-17 en 23-25 uit 1931-1933.

Van Lindonk heeft tevens in andere wijken gebouwd, zoals de landhuizen Hertelaan 1 (1928) en Jagerslaan zuid 2a (1938) en andere typen gebouwen ontworpen, zoals de christelijke school aan de Herenweg (1924).

Na de Tweede Wereldoorlog bouwde hij voort in Wassenaar, waaronder Bremhorstlaan 7 uit 1955. Van Lindonk bleef tot aan zijn pensionering actief in Wassenaar en de directe omgeving en ontwierp in 1960 nog Lindelaan 1 in Oud Wassenaar.

Over De Paauw

Na het overlijden van Willem Frederik Karel, prins der Nederlanden, prins van Oranje-Nassau (Berlijn, 1797 – Wassenaar, Huize De Paauw, 1881) in 1881 kwam een deel van zijn bezittingen in handen van zijn tweede en jongste dochter Wilhelmina Frederika Anna Elisabeth Maria Marie, Prinses der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau (Huize De Paauw, Wassenaar, 1841 - Neuwied, 1910). Na het overlijden van deze prinses Marie, echtgenote van de prins Wilhelm Adolf van Wied en naamgeefster aan de straat, werden de bezittingen verkocht en kwamen de gronden rond De Paauw in handen van exploitatiemaatschappijen. Het idee om het huis De Paauw te slopen ging niet door; de eerste ontwikkelingen vonden plaats rond het huis, dat in 1924 gekocht werd door de gemeente Wassenaar om in gebruik genomen te worden als raadhuis. Deze nieuwe bestemming van De Paauw gaf een impuls aan de ontwikkeling van de wijk. De aanleg van wegen, bruggen en voorzieningen kwam op gang; een deel van de oorspronkelijke vijverpartij en van het geboomte van de voormalige buitenplaats werd in de nieuwe opzet opgenomen. Er golden strikte regels voor het uiterlijk en de positionering van de bebouwing. De bouwwerken moesten het karakter van villa's of landhuizen hebben, waarbij een zekere onderlinge afstand en tot de openbare weg gehanteerd moest worden. Behalve villa's werd een groot aantal middenstandswoningen in de vorm van dubbele huizen gerealiseerd.

Van Lindonk drukte zijn stempel op villapark De Paauw, waar hij maar tientallen huisnummers op zijn naam heeft staan. Aan de Victorialaan 1-13 en 2-8 staat een ensemble van geschakelde woningen uit 1928, net als aan de Prinses Marielaan 11-27 uit 1929-1930. Van Lindonk bouwde tevens vrijstaande huizen, zoals Raadhuislaan 11 en 15 uit 1926 en ook een tehuis voor Joden (een revalidatie- en herstellingsoord), Huize Klimop, aan Raadhuislaan 4 uit 1924. De dubbele woonhuizen aan de evenzijde van de Lange Kerkdam met huisnummer 52-54 en 62-82 behoren ook tot deze ontwikkeling en stammen uit 1928.

Stedenbouwkundige aspecten

Het pand ligt aan de Raadhuislaan, een verbindingsweg tussen raadhuis en Rijksweg. Het erf is ingericht ten behoeve van de kantoorfunctie. In de historische situatie was er rechts een tuin, waarbij er vanuit de serre via dubbele tuindeuren en trappen een toegang naar de tuin was.

Architectonische beschrijving¹

Het deels onderkelderde pand bestaat uit drie bouwlagen met tentdak en een serre van één bouwlaag aan de oostgevel. Aan de achterzijde is er een uitbouw met driezijdige kap van één bouwlaag. De entree in de westgevel (links) bestaat uit een uitgebouwd portiek, dat bestaat uit vier zuilen en vier halfzuilen en een opbouw als ware het een balkon erboven. Aan de voorzijde (straatzijde) is er een korfboogvormige uitbouw van de voormalige woonkamer met daarboven een balkon. Op de borstwering van het balkon staat "Huize KlimOp". Het dak heeft flauwe dakhellingen en forse overstekken. Er is een brede, gemetselde schoorsteen die aan de achterzijde tot de begane grond doorloopt.

De gevels zijn gekleed met cementbetonnen ruwwerk dat geel geschilderd is. Daarin zijn spaarvelden en risalerende delen, waardoor de gevel een horizontale indeling heeft. De rechtgesloten vensters bevatten houten ramen, vier en zesruits, grotendeels conform historische foto's. Naast het entreeportiek bevindt zich aan weerszijden een ovaal venster. Het gemetselde terras aan de achterzijde is betegeld met dubbel gebakken klinkertegels uit de bouwtijd, en is voorzien van gemetselde trappen en borstweringen die behandeld zijn zoals de gevels. Aan de zijde van de serre is er ook een gemetselde trap, geflankeerd door keermuren conform de gevels.

Waardstelling

Het voormalige tehuis is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk De Paauw in het bijzonder;
- vanwege de plaats die dit gebouw inneemt in het door woonhuizen gedomineerde oeuvre van de Wassenaarse architect Van Lindonk;
- vanwege de typologie (rusthuis) en de sociaal-culturele functie en betekenis;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en vrijwel geheel gaaf bewaarde, eigentijdse en typerende materiaalgebruik en detaillering van het exterieur;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de beeldondersteunende ligging aan de Raadhuislaan.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 11 september 2012; www.bonas.nl;
www.communityjoodsmonument.nl/page/278298/nl;

Arve, P.Y. ten, 'De Lange Kerkdam, een dijk van een dam', 2012 (in voorbereiding);

Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;

Bolten, J.C., 'Eenige nuttige wenken omtrent garagebouw', *Het Landhuis waarin opgenomen Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 27, 6(1932), 233-235;

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Redengevende beschrijving gemeentelijk monument

Bontenbal, A., 'Dubbel landhuis in het villapark "de Pauw" te Wassenaar. Architect H.W. van Lindonk', *Onze tuinen met Huis en Hof*, jrg 25, 41(1930), 861-862;
Bontenbal, A., 'Landhuis te Wassenaar', *Weekblad voor het Landhuis Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 26, 39(1931), 1052-1053;
Frequin, A., *Landhuizen van Herman van Lindonk*, Leiden, 1931
(NAi boeknr 3070 depot locatiecode 226C04
Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;
'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;
Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.

Disclaimer

Deze redengevende omschrijving is door een onafhankelijke adviseur in architectuurhistorie, mevr. drs. M.J.C. Laméris van TasT, projecten voor tastbaar erfgoed, opgesteld. Aan deze omschrijving kunnen geen rechten worden ontleend. Het al dan niet opvolgen van de adviezen/toepassen van de omschrijving en op welke wijze valt geheel onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever c.q. degene die de adviezen opvolgt/de omschrijving gebruikt. Eventuele directe of indirecte gevolgen zijn op geen enkele wijze toerekenbaar aan de adviseur en/of TasT.